

Kilencven évvel ezelőtt született Allen Ginsberg amerikai költő

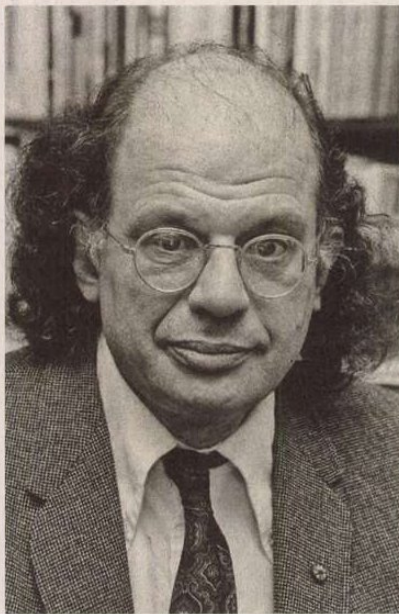
Ne vénülj meg, leples bitang!

Nagy Koppány Zsolt

Életem egy bizonyos szakaszában a Hobo Blues Band rajongója voltam. (Szerintem élete egy bizonyos szakaszában mindenki volt Hobo Blues Band-rajongó/mindenki Hobo Blues Band-rajongó volt.) A kemény, főleg Póka Egon fémjelezte és szerezte zenén túl a hippikultúra és az intellektuális blues iránti szeretet első útmutatásait is a legendás zenekar frontemberétől kaptam, kaptuk.

Éppen ezért Allen Ginsberg nekem sokáig csak Földes László interpretációjában volt meg. És sokáig elég is volt ez. Az Üvöltés című lemezt ronggyá hallgattuk, kám bekk, krisz mösz, kámbekk-kriszmösz, Kávéház Varsóban, Betegség Blues vagy a címadó szám egész lemezoldalt megtöltő mormogása (ilyet azelőtt nem hallottunk, és persze azóta sem). A sztori, miszerint Ginsbergnek – Budapesten járván – a HBB Mata Hari című számából a „magyar vagyok, kemény legény, Mata Hari, szeress belém!” sor tetszett leginkább. A csoda, hogy az amerikai legenda egy magyar stúdióban együtt énekel a mi Hobónkkal, a lemezborító képeinek számtalan-szori elnézegetése.

A Középeurópai Hobo Blues című lemezről a Leples bitang kiskamasz főnek néhol érthetetlen, de a lázadás lecsatornázására indulatgerjesztő hatásában (is) tökéletesen megfelelő kitörései („Ki tapad rám, ha nő a sötét / Hashoz a has és térdhez a térd / Ki tekint csuklyás szemembe / Ki tapad zúzos ölemre?” – Orbán Ottó fordítása). Az Oly sokáig voltunk lenn című lemezről az

egyhangúan mantrázó, már-már pszichedelikus hatást keltő Halál apa blues éppúgy része az eredetileg ginsbergesen hosszú versnek (hosszúversnek: Ne vénülj meg), mint a Még élünk albumon szereplő, Deák Bill Gyula hátborzongató metafizikájú hangján és Hobo szuggesztív kérdésfelvetéseivel előadott, a vers harmadik részét képező, zenei alkotásként azonban a költeményből kiragadott, kissé átírt, annak címét viselő szám, a Ne vénülj meg: „Az én sorsom is ez? / Épp ilyen sorsod lesz. // Karom majd lecsüng sorvadón? / A szőr megöszül karodon. // Térdem megroggyan, elvékonyul? / Térded tán mankóra szorul. // A mellem berogy? / Melleden a bőr lötyögni fog. // A fogam – hova hull? / Néhány megmarad alul. // Csontom

mily célra kell? / Kövekkel vegyül el.” (Eörsi István fordítása).

Mivel vadul tanultam angolul, lenyűgözött a megfogalmazás finom eleganciája (Don't Grow Old), a néhány sorba ojtott tökély. Ekkor már találkoztam a Halál Van Gogh fülére! című, Ginsberg verseit magyarul legteljesebben összegyűjtő könyvvel, és mohón vettem rá magam.

Néhány tanulságot nyomban le is vontam: a számos versben Walt Whitman idéző áradás (a nagy költőelődre a derék Ginsberg is folyton hivatkozik, utal) pont olyan, mint a mi léptékünkkel szinte elképzelhetetlenül hatalmas Amerika: tele személy- és földrajzi nevekkal, belső utalásokkal, amelyek pontos ismerete nélkül ugyan sokat veszít élvezeti értékéből a mű, de a grandiózusság – méreteiben legalábbis – és a... khm, filing, úgy is, mint feeling pontosan megsejthető a segítségével. Mert ugye ha soha nem jártunk is ott, az Ezüst Durangón túl, a mexikói Sierra redői fölött című versből nagyjából pontos képet kapunk a helyszínről meg a helyszínt uraló nyomasztó hangulatról.

Aztán rájöttem arra is, hogy ezek a fiúk és lányok ott, a '60-as évek körül olyan kemény és merész életet éltek, amilyet mi, a cigarettát, az italt és a csókot még csak kóstolgtató, de magunkat mindenhatónak képzelő kölykök igazán fel sem tudtunk fogni; és mikor azt gondoltuk, hogy igen kemény dolgokat cselekedtünk elmúlt éjszaka a The Doors zenekar számaira csápolva, elég volt belekukkantani Ginsberg

életművének szinte bármelyik darabjába, hogy lássuk: a mi kis kelet-európai tempónk és szabadosság-idegrángásunk igen messze esik a bennünket jóval megelőző korok szabadosságától, ahol a kábítószer-fogyasztás kart karba öltve járt együtt az anatómiai pontossággal ismertetett férfigyűlölettel és a felettébb gyakori öngyilkossággal – nem voltunk sehol, na, ez az igazság, és csak megkövülten figyeltünk („stoned immaculate”, hogy egy ideillő Doors-fordulatot – nagy kacsingatásokkal – idézzek). Egyetlen címet említek csupán, hogy mindenki lássa azt a sok-sok térbeli és virtuális mérföldet, amely elválaszt bennünket egymástól: Az első buli Ken Kesey-éknél a Pokol Angyalaival. Hogy ami nekünk legenda, az neki(k) ennyi: a jó öreg Kenéknél, a kemény motoros csávókkal.

Persze a tudatosodás időszakában aztán felmerült a kérdés: ha kivonjuk a jelenségből az időközben sajnos megbukott/átalakult/kudarcba fulladt, (ámde) nemes hippindulatot, útonizmust és kerouacságot meg a talán túl gyakran az arcunkba nyomott embert és provokatort, marad-e irodalom? Hajaj, sóhajtkuk, hajaj, de még mennyire, hogy marad! Ezt figyeljék: „Vachel, a csillagok kihunytak / por lepi be a colorádó utat / egy kocsi araszol a síkon át / a félhomályban dzsesszt harsog a rádió / a törtszívű ügynök újabb cigarettára gyűjt / Más városban 27 évvel ezelőtt / látom árnyadat a falon / nadrágtartóban ülsz az ágyon / az árnyék-kéz pisztolyt emel a homlokodhoz / árnyad végigzuhan a padlón” (Lindsay-hez. Orbán Ottó fordítása).